

Usos del temps lliure entre els infants i joves de L'Hospitalet de Llobregat

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

ger
grup d'estudis sobre reciprocitat

Coordinació:

Irene Sabaté

Sílvia Bofill

Equip de recerca:

Martin Lundsteen

Irene Vergara

OBJECTE D'ESTUDI (I)

El **temps no lectiu** dels infants i joves, amb una doble vessant:

1. El **lleure educatiu**: activitats de lleure institucionalitzades amb una finalitat educativa explícita

OBJECTE D'ESTUDI (II)

El **temps no lectiu** dels infants i joves, amb una doble vessant:

2. Els **usos no institucionalitzats** del temps lliure, tutelats o no per adults

Objectiu general

Oferir un **diagnòstic general dels usos del temps lliure** per part dels infants i joves de l'Hospitalet de Llobregat

Objectius específics (I)

Classificar les diferents **modalitats d'usos del temps lliure** o no lectiu en funció de criteris rellevants en el context concret de la ciutat.

Objectius específics (II)

Recollir la **perspectiva dels professionals** que estan en contacte directe amb els menors d'edat a l'Hospitalet, i específicament la d'aquells **agents de lleure** que intervenen directament en els usos del temps lliure per part d'infants i joves

Objectius específics (III)

Recollir la **perspectiva dels menors d'edat** pel que fa al seu temps lliure, tot prestant atenció a possibles diferències segons l'edat, el gènere, la procedència i la situació socioeconòmica

Objectius específics (IV)

Recollir la **perspectiva de les famílies** i de la societat en el seu conjunt vers els usos del temps lliure dels infants i joves.

Objectius específics (V)

Detectar les **necessitats** dels infants i joves en relació amb els usos del temps lliure, tot emfasitzant les **carències** i necessitats no satisfetes, els **obstacles** per a accedir als serveis existents per part de col·lectius específics, així com altres possibles **problemàtiques associades**

Tècniques utilitzades (I)

Passejades
acompanyades

Entrevistes

Grups focals

Dades
estadístiques

Enquesta en línia

Sessions
d'observació

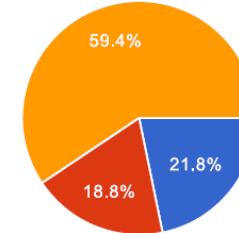
Tècniques utilitzades (II)

- Treball de camp etnogràfic:
 - **Entrevistes** (dirigides i semi-dirigides) i **grups focals** amb informants dels col·lectius implicats
 - **Passejades acompanyades** amb interlocutors rellevants, seleccionats pel seu bon coneixement de cadascun dels cinc barris on s'ha desenvolupat la recerca
 - Sessions d'**observació** en espais freqüentats pels infants i joves durant el seu temps no lectiu

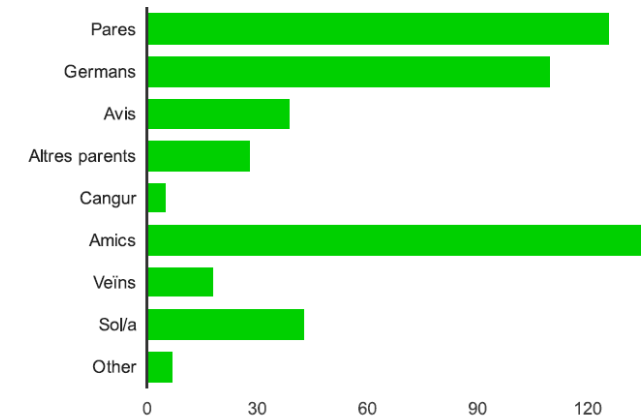
Tècniques utilitzades (III)

- **Enquesta en línia** (caràcter exploratori).
- Consulta de reculls de **dades estadístiques** i d'altres fonts secundàries a l'abast.

Quantes hores setmanals fas activitat de lleure educatiu?

Amb quines persones passes aquest temps lliure?

APROXIMACIÓ QUALITATIVA:

INCLUSIÓ DE LA PERSPECTIVA DE LES PERSONES IMPLICADES

Tot donant veu als distints actors implicats en el lleure (agents i professionals de lleure; famílies; infants), s'obté una imatge complexa i matisada que posa a dialogar els diferents punts de vista i mostra la problemàtica a partir d'experiències viscudes contrastades.

CONFIGURACIÓ DE LA MOSTRA: ELS BARRIS

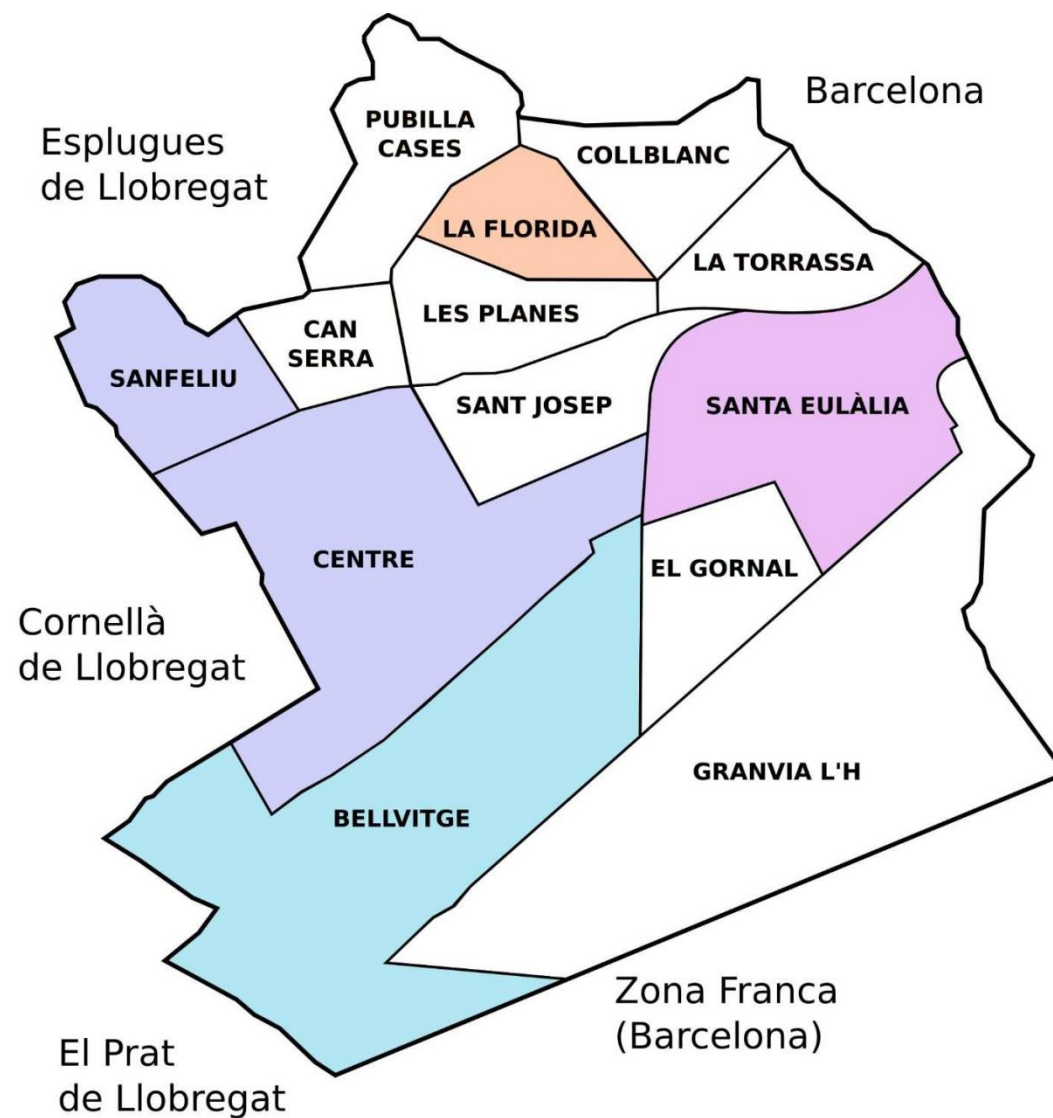
Sanfeliu

Santa Eulàlia

Centre

Bellvitge

La Florida

RESULTATS

- CONCEPCIONS DEL TEMPS LLIURE
- USOS DEL TEMPS LLIURE
- PREOCUPACIONS GENERALS
- DEMANDES

RESULTATS (I)

CONCEPCIONS COMPARTIDES DEL TEMPS LLIURE

En general ha(uria) de:

- ser diferent del temps lectiu
- incloure activitat física
- respondre a les preferències de l'infant/jove
- ser un temps de gaudi

RESULTATS (II)

COM EL CONCEBEN ELS PROFESSIONALS

- Treball d'aspectes no-curriculars (joc, valors, desenvolupament personal)
- Via d'accés a oportunitats vitals
 - Tanmateix, sovint respon a necessitats de conciliació

RESULTATS (III)

COM EL CONCEBEN ELS INFANTS

- Temps de descans
- Gaudi autònomament triat
- Socialització (amics, família)
- Caràcter actiu i lúdic

→ però també implica tensions:

ús de noves tecnologies, deures, sobrecàrrega o manca d'activitats

M (noia de 13 anys, Santa Eulàlia): Per a mi el temps lliure és llibertat. Estar amb els amics, tu sola... no tens obligacions en aquell moment i et sents còmode.

RESULTATS (IV)

COM EL CONCEBEN LES FAMÍLIES

- Facilitació d'aprenentatges complementaris als escolars
- Socialització
- Joc i activitat física
- Lleure educatiu com a eina de conciliació horària
- Un luxe no sempre assequible
- Frustració per no poder compartir temps amb els fills

M (mare d'un fill, Santa Eulàlia): Per mi, l'espai de lleure és tant important com l'escola. És un 30-30-30 la família, l'escola i el carrer.

M (mare de tres fills, Santa Eulàlia): És molt important el temps lliure dels nens. Poder jugar, estar amb ells, parlar, fer manualitats.

M'agrada que facin extraescolars, però no totes les tardes. Perquè llavors hipoteques el nen i la vida familiar.

RESULTATS (V)

USOS DEL TEMPS LLIURE

El barri

**L'edat dels
infants/joves**

**Les condicions
socioeconòmiques
de les famílies**

L'època de l'any

RESULTATS (VI)

USOS DEL TEMPS LLIURE

varien en funció de:

El barri

- disponibilitat espai públic / densitat constructiva
- infraestructures
- oferta d'activitats de lleure
- condicions dels habitatges

RESULTATS (VII)

USOS DEL TEMPS LLIURE

varien en funció de:

Les condicions socioeconòmiques de les famílies

- accés a beques
- accés a xarxes de suport familiar
- horaris laborals dels adults

→ ús diferenciat dels esplais (diari/cap de setmana)

M (professor de secundària, Sanfeliu): Els esplais han quedat amb una imatge força residual: el gran percentatge d'usuaris és de famílies desestructurades. I això genera rebuig per a la població de nivell mig.

RESULTATS (VIII)

USOS DEL TEMPS LLIURE

varien en funció de:

L'edat dels infants/joves

- requeriments específics per a la cura d'infants petits
- ús de les noves tecnologies s'allunya del control parental
- augment de les tasques escolars
- augment de l'expectativa de col·laboració en tasques domèstiques
- abandonament o intensificació de l'esport cap als 13-14 anys
- menor incidència de les entitats de lleure educatiu en els adolescents
- variacions de la percepció de l'espai públic com a font de risc

RESULTATS (IX)

USOS DEL TEMPS LLIURE

varien en funció de:

L'època de l'any

- diferents proporcions de permanència a l'espai públic i a l'espai domèstic
- diferents estratègies de conciliació durant les vacances i l'any escolar

RESULTATS (X)

PREOCUPACIONS GENERALS

- relacionades amb la cura i la conciliació
- relacionades amb l'educació i la formació
- relacionades amb l'evitació de riscos

RESULTATS (XI)

PREOCUPACIONS DELS PROFESSIONALS (I)

- Obstacles econòmics en l'accés a activitats
- Temps lliure no supervisat per adults (carrer, casa)
- Manca d'espai públic
- Insuficiència d'equipaments
- Carències de l'espai domèstic
 - *conflictes de convivència que se'n deriven*

N (esplai, Centre): Les famílies han verbalitzat que han deixat de fer coses pels recursos econòmics. La conseqüència d'això es veu materialitzada en dues tendències: estar a la llar o fer més vida a l'espai públic.

M (mosso d'esquadra, l'Hospitalet de Llobregat): Molts pisos estan ocupats i això no et dona garantia de tenir un sostre, perquè sempre t'acaben fent fora; hi ha molts nens rebotats que van de pis a pis; hi ha molts infants que viuen en una habitació; no tenen espai per fer els deures, per a jugar sols... A més la qualitat dels pisos és nefasta, són antics i estan en molt males condicions.

O (mediació comunitària, l'H): Les hemos prohibido jugar a pelota porque molestan, pero socioculturalmente lo que les estamos promoviendo es, bueno hasta el anuncio de Coca-Cola era, 'coge un balón y salte a la calle', ese era el eslogan [...] Aquí arriba [plaça Llibertat o plaça Espanyola] ve un día a partir de las seis de la tarde y verás, pues igual hay siete o ocho partidos de fútbol... Conviviendo con abuelos, vecinos, comerciantes, razas... Pues el conflicto está garantizado.

RESULTATS (XII)

PREOCUPACIONS DELS PROFESSIONALS (II)

- Hàbits nocius (sedentarisme, abús de pantalles, dèficit de son, carències alimentàries)
- Concepcions socials errònies del temps lliure (poc important, menys atenció amb l'edat, èmfasi en el risc i sobreprotecció, sobrecàrrega d'expectatives, èmfasi en continguts per sobre de valors)
- Reproducció de desigualtats socials a través del lleure

M (esplai, Sanfeliu): Hi ha un gran desequilibri entre els qui abusen de les activitats extraescolars i aquells que no els ocupen en res. Les entitats que treballem per la qualitat del temps de lleure hem de lluitar per que hi hagi una sensibilització de que els nanos també han de tenir el seu temps lliure.

M (esplai, Bellvitge): La importància està mal entesa (...), no és important la qualitat del temps, ho intentem treballar amb les famílies això: també és important que comparteixin temps amb els seus fills (...). No saben gestionar el temps lliure amb els seus fills, estan molt acostumats a que el temps lliure dels seus fills estigui institucionalitzat.

RESULTATS (XIII)

PREOCUPACIONS DELS INFANTS I JOVES

→ *Sobta que no esmentin dificultats de conciliació, semblen assumides*

- Desig d'un major accés a activitats extraescolars
- Sobrecàrrega d'activitats en algun cas
- Avorriment (vinculat a estar-se a casa, vacances...)
- Conflictes amb germans i pares (usos del temps i els espais domèstics)
- Rebuig de l'esplai com a activitat obligada
- Manca d'oferta específica per a adolescents

I (11 anys, La Florida, nen): Anava a l'esplai per «refuerzo», hi podia anar gratis per un mes. Després ho vaig deixar perquè ja no era gratis. Però m'agradaria anar a algun esplai.

L (16 anys, Centre, noia): La meva mare pensa que hauria d'estar estudiant tota l'estona i no passar temps amb el mòbil o amb l'ordinador. Pensa que desaprofito el meu temps lliure.

RESULTATS (XIV)

PREOCUPACIONS DE LES FAMÍLIES

- conciliació laboral (especialment durant vacances)
- dificultats per organitzar l'acompanyament a activitats
- obstacles econòmics per sufragar activitats
- deficiències d'oferta i infraestructures en certs barris
- manca d'informació sobre l'oferta d'activitats
- inadequació de l'espai públic, conflictes i riscos
- desconeixement del que fan els adolescents, manca de comunicació
- incerteses de les noves tecnologies

N (esplai, Centre): l'activitat diària acaba a les 19h, i encara hi ha famílies que han de recórrer a cangurs, a familiars... per a venir a recollir als seus fills.

L (mare, Sanfeliu, fill de 14 i filla de 9 anys): Llego de trabajar a las 16.30 o las 17h, sin comer. ¿Cómo llevo a mi hija a Barcelona, o a Cornellà que había una academia que ella quería ir? Y llegar a casa a las 21h, y tengo al otro desatendido... No puede ser. Por suerte en el barrio tenemos el esplai que cubre muchas necesidades.

S (mare, Sanfeliu, fills bessons de 4 anys): En el barri, no hi ha gaires extraescolars a banda de les del cole i l'Esplai [El Club Infantil i Juvenil]. Tenim un problema molt gran: estem aïllats. Estem molt limitats. Pots baixar un dia al Centre i pujar, sí, però amb els nens, amb els dos, és complicat (...). El problema d'aquest barri és que és "la ciudad sin ley", perquè és Hospitalet però frontera amb Cornellà i Esplugues. Llavors de tots els problemes se'n renten les mans. Només ens tenen per quan venen eleccions.

RESULTATS (XV)

DEMANDES GENERALS

- una major sensibilitat de les administracions cap a les famílies
- una actitud més exigent per part de les famílies (no acontentar-se amb opcions privades)
- fer veure a les famílies la importància educativa del lleure

RESULTATS (XVI)

DEMANDES ECONÒMIQUES

- garantir les necessitats més bàsiques dels menors d'edat per poder millorar usos del temps lliure
- millorar l'accessibilitat econòmica de les activitats (beques, més recursos per a entitats, gratuïtat)
- més recursos per les entitats
- simplificació de les gestions per obtenir ajuts
- ajuts específics per a l'aprenentatge d'idiomes

RESULTATS (XVII)

DEMANDES RELACIONADES AMB L'OFERTA D'ACTIVITATS DE LLEURE

- més projectes educatius al carrer
- ampliació dels horaris de patis oberts
- accés a activitats més específiques i triades per part dels infants amb menys recursos (vs. l'esplai com a obligació)
- augment de l'oferta d'activitats familiars compartides

RESULTATS (XVIII)

DEMANDES RELACIONADES AMB L'ESPAI PÚBLIC I LES INFRAESTRUCTURES

- millor adequació de les infraestructures a la densitat poblacional dels barris
- ampliació d'equipaments en certs barris (Sanfeliu, Florida)
- més espai pels infants a les biblioteques
- millor disseny dels parcs infantils (ombra, bancs, espai per jugar a pilota, prioritat dels infants sobre els gossos)
- qüestionament de la prohibició general de jugar a pilota a l'espai públic
- processos participatius en el disseny d'espais públics
- més seguretat als carrers
- sancions per vandalisme en forma de serveis a la comunitat

RESULTATS (XIX)

DEMANDES RELACIONADES AMB LA INCLUSIÓ SOCIOCULTURAL

- incorporació dels infants de famílies migrants a les activitats que fan els autòctons
- col·laboració amb oratoris musulmans i altres entitats de persones migrants
- promoure que els infants i joves surtin del seu entorn urbà immediat

RESULTATS (XX)

DEMANDES ESPECÍFIQUES SOBRE EL LLEURE JUVENIL

- espais públics específics per a l'ús dels joves
- entitats de lleure específicament adreçades als joves (casals de joves)
- més activitats subvencionades per a joves (ex. descomptes als poliesportius municipals)
- promoció del voluntariat entre els 16 i els 18 anys

RESULTATS (XXI)

DEMANDES RELACIONADES AMB ELS USOS DEL TEMPS

- millor conciliació dels temps laborals i familiars
- classes a la tarda als instituts públics
- aprofitament del temps lectiu per no haver de sobreçarregar de deures
- possibilitat de passar més temps amb la família extensa (sobretot els infants d'origen migrant)

RESULTATS (XXII)

DEMANDES RELACIONADES AMB L'ACCÉS A INFORMACIÓ

- millor difusió de l'oferta de lleure existent
- impuls d'escoles de pares i mares
- informació a les famílies sobre noves tecnologies
- informació als adolescents sobre drogues i sexualitat

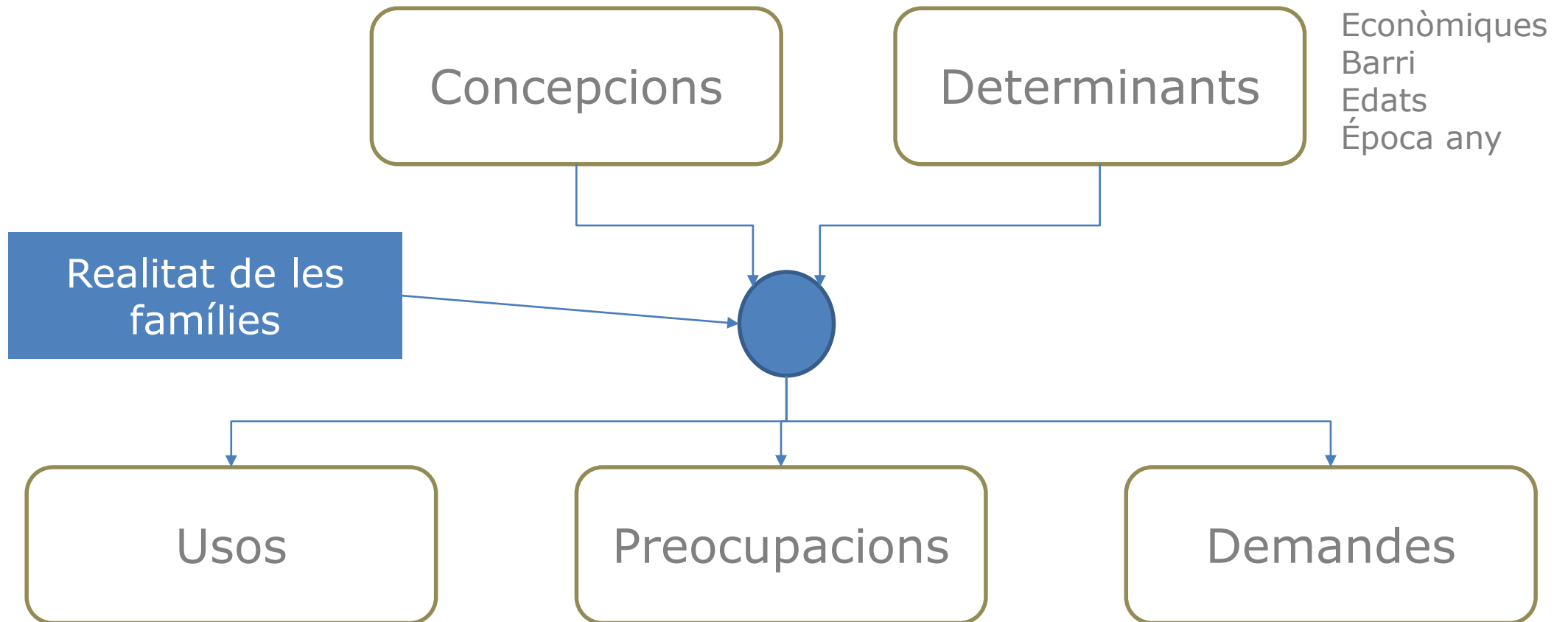
CONCLUSIONS

CONCLUSIONS (I)

- Diferents **concepcions** del temps lliure infantil i juvenil per part dels diferents actors i sectors socials implicats, conjugada amb **determinants** (poder adquisitiu, disponibilitat de xarxes de suport, accés a informació).
 - **diferents usos, preocupacions i demandes**
- Segons els professionals, certes **concepcions** de les famílies són un **obstacle** a l'hora d'assolir uns usos més educatius d'aquest temps
 - conflicte amb la realitat de moltes famílies,
 - **necessitats no satisfetes** (alimentació, habitatge) viscudes com a més urgents

CONCLUSIONS (I)

CONCLUSIONS (II)

Problemàtiques socials més significatives:

Infants petits

- Preocupació al voltant de la disponibilitat de temps per part dels adults per a la seva cura.
- Factors clau: accés a xarxes socials de suport (especialment avis i àvies, germans grans en absència d'aquests).
- En absència de xarxes, ús de serveis de caire social (ex. esplais, beques).
- Accessibilitat d'altres activitats extraescolars més específiques, molt determinada pel poder adquisitiu de les famílies.

CONCLUSIONS (II)

Problemàtiques socials més significatives:

Adolescents

- Preocupacions al voltant de la sociabilitat, les oportunitats formatives i el temps lliure com a font de riscos.
- Doble tensió:
 - temps no lectiu com un recurs que s'ha d'aprofitar vs. com una ocasió per al descans i l'entreteniment.
 - evitació de riscos vs. adquisició d'autonomia personal.

CONCLUSIONS (III)

Factors de desigualtat:

dimensió socioeconòmica

- Accés a xarxes i arrelament social en l'entorn urbà immediat (ex.mitjançant associacionisme) permet una organització més satisfactòria dels temps familiars
→ variable més significativa que l'origen nacional o la condició ètnica
- Condicions laborals dels pares i mares i oportunitats de conciliació

barri de residència

- Oferta diferenciada d'educació en el lleure: presència d'entitats, paper de les AMPAs, intervenció de l'administració pública, disponibilitat d'equipaments
→ no és un determinant absolut, però sí que trobem condicionants geogràfics

CONCLUSIONS (IV)

Altres factors

que provoquen una diversitat de necessitats i aspiracions

1. Edat dels infants o joves
2. Calendari: dies lectius, caps de setmana, vacances

CONCLUSIONS (V)

Tots els actors implicats (professionals, famílies, infants i joves) tenen **expectatives** i expressen **demandes** cap a l'**administració pública**.
→ neguit sobretot pel que fa als infants i joves en situació de major vulnerabilitat social.

Percepció de que els usos diferencials del temps no lectiu reproduïxen **oportunitats desiguals** per als infants de diferents sectors socials

Paper crucial d'un temps lliure de qualitat en la conformació i el desenvolupament de les persones

PRECS I PREGUNTES,
SUGGERIMENTS?

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

ger
grup d'estudis sobre reciprocitat

GRÀCIES PER LA VOSTRA ATENCIÓ